

Research Paper

Strategic analysis of tourism development of river valleys in Yasuj region

Seyed Yaghoob Yazdan shenas¹, Mohammad Reza Rezaie^{2*}, Ahmad Esteghlal³, Mohammad Hossein Saraie², Seyed Ali Alhosseini Almodaresi⁴

1, PhD Researcher of Geography and Urban Planning, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

2, Assistant Professor of Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran University, Yazd, Iran

3 Assistant Professor of Urban Planning, Yazd Branch, Islamic Azad

4, Associate Professor of Remote Sensing and Gis, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

Received: 2021/02/08

Accepted: 2021/05/09

PP: 103-120

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

tourism pattern - nature - river valley – Yasuj.

Abstract

The uneven expansion of cities without using the power of natural environments has disturbed the balance between the city and nature. River - Urban valleys as one of the elements of the ecological structure of cities can play an effective role in creating a balance between man-made space of the city and nature and the relationship between man and nature. Yasuj region is a treasure trove of natural tourism and Spectacular attractions, and especially the existence of Bashar, Khersaan, Mehrian, Tange Tamoradi, Marun, Tange Ganjei, Khorsan and even the great waterfall of Yasuj, that it has suitable capacities in eco tourism with emphasis on valleys river tourism. the purpose of this paper is the strategic analysis of tourism development in Yasuj valleys. the main question is, what strengths and weaknesses are the development of tourism in the Yasuj, the opportunities and threats ahead and What are the opportunities and threats ahead? This article has been done in SWOT method and the method of data collection is using library and field studies. The results of internal (IFE) and external (EFE) analysis of tourism development in Yasuj valleys show that 21 strength indicators and 27 weakness indicators have been identified and counted. also, 11 opportunities and 17 threats have been identified to develop tourism in the Yasuj valleys. The set of strengths and weaknesses and opportunities and threats of four dimensions (physical-spatial, social-cultural, economic-financial and managerial-legal) of tourism development in the valleys of Yasuj region are 2.32 and 2.21 that by drawing it in the SWOT diagram, Tourism development strategies of Yasuj valleys are in the section of defensive strategies.

Citation: Yazdan shenas, S Y; Rezaie, M R; Esteghlal, A; Saraie M H; Alhosseini Almodaresi, S A (2023): Strategic analysis of tourism development of river valleys in Yasuj region, Journal Research and Urban Planning, Vol 13, No 51, PP 103-120

DOI: 10.30495/JUPM.2022.5529

* **Corresponding author:** Mohammad Reza Rezaie

Address: Assistant Professor of Urban Planning, Yazd University, Yazd, Iran.

Tell: +989126177952

Email: mrezaei [at] yazd.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

development in any country requires investment in various economic-social sectors and activities of that country, and without investment in infrastructure and superstructure projects, one cannot expect to expand employment, production, and economic prosperity, especially that One of the most important strategic goals of governments in the last few decades is sustainable development from the point of view of tourism fields is nature tourism or walking in nature. This spatial model includes the approach of tourists to the natural environment with different motives that the tourist intends to travel to the natural environment or nature. Therefore, the spatial extent of this model includes the natural environment, which can be, for example, the beach, forest, mountain, etc. tourism includes different types of tourism that gain tourism experience in this space. These types can include ecotourism, marine tourism, sports tourism and the like. Meanwhile, the important point is the distinction between nature-based tourism as a spatial model and ecotourism as a type of tourism. This is despite the fact that most of the time these two are considered synonymous and sometimes they are even considered as one. Tourism in nature is a spatial pattern of tourism and is a space that is read around the travel to natural places with different motivations from the tourists. Also, in the global tourism market, tourism in nature is considered a general part, of which ecotourism is a part, along with adventure tourism. In fact, ecotourism is an expanding part of the nature-based tourism market. According to the estimate of "Ecotourism Association" in 1999, tourism in nature or nature tourism is 20% and Ecotourism has 7% of the global travel market. Therefore, a trip to nature cannot be called ecotourism without considering its characteristics; While such trips can be considered within the framework of tourism in nature. Nature-oriented tourism refers to a type of tourism in which tourists visit natural resources and areas (Andrek, 2009; Lee, 2013).

Methodology

The research method used in this study is cross-sectional in terms of time, and it was carried out in the years 2017 to 2019 in the city and

surrounding areas of Yasouj. In terms of depth, it is both deep and broad. In terms of purpose, it is practical. And in terms of the context and territory of implementation and the method of data collection, field-libraries have been considered. In addition, in this research, according to the nature of the subject under investigation, the interview method with open questions was used in the qualitative part and the SWOT analytical model was used in the survey part.

Results and Discussion

The uneven expansion of cities without taking advantage of the power of natural environments has disrupted the balance between the city and nature. Urban rivers and valleys, as one of the elements of the ecological structure of cities, can play an effective role in creating a balance between the man-made space of the city and nature and the relationship between man and nature. These rivers-valleys can also play an important role in providing fresh water resources, natural corridors of water and air flow and suitable environments for some aquatic animals, tourism and green spaces and the establishment of public service-entertainment activities. The existence of rivers and valleys in the city of Yasuj shows that these rivers and valleys not only do not play a role in improving the quality of the environment, but for many reasons, they have caused various disturbances and degraded the quality of life in their surroundings. According to experience In other countries, it seems that determining the boundary for the river-valley, regulating the construction, creating pedestrian and recreation axes with a natural approach, revitalizing the river banks, preventing the mixing of polluted water with the river water, protecting and expanding the vegetation, protecting the views and Open landscapes and numerous landscaping and turning it into a place for various ceremonies can be effective in reviving urban rivers-valleys as a vital, environmental, recreational and service artery in improving the quality of life in Yasouj city.

Conclusion

Yasouj region as a treasure of nature tourism and the presence of pristine natural areas and scenic attractions, and especially the presence of Bashar, Khorsan, Zahra, Maron, Nazmekan and even the great waterfall of Yasouj, has suitable capacities in the field of nature tourism with an emphasis on valley river tourism. . therefore; This article was also carried out with the aim of strategic analysis of tourism development of Yasouj river valleys using SWAT method. The results of internal (IFE) and external (EFE) analysis show that the physical-spatial dimension of tourism development in the Yasouj valleys has 9

strengths and 8 weaknesses; 3 opportunities and 5 threats. The socio-cultural dimension has 5 strengths; 8 weakness; 3 opportunities and 5 threats. economic-financial dimension 3 strengths; 5 weaknesses; It has 3 opportunities and 4 threats. For the managerial-legal dimension, 4 strengths; 6 weakness; 2 opportunities and 3 threats have been identified. In total, there are 21 strengths; 27 weakness; 11 opportunities and 17 threats include the results of the internal (IFE) and external (EFE) analysis of the tourism development of the Yasouj valleys.

تحلیل راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج

سید یعقوب یزدان‌شناس^۱، محمدرضا رضایی^۲، احمد استقلال^۳، محمدحسین سرایی^۲، سید علی الحسینی المدرسی^۴

۱- پژوهشگر دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

۲- دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۳- استادیار گروه شهرسازی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

۴- دانشیار گروه سنجش‌ازدور و جی آی اس، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

چکیده

در گسترش ناموزون شهرها بدون بهره‌گیری از توان محیط‌های طبیعی، تعادل بین شهر و طبیعت را مختل نموده است. رود- دره‌های شهری به عنوان یکی از عناصر ساختار اکولوژیکی شهرها می‌توانند نقش موثری در جهت ایجاد تعادل بین فضای انسان ساخت شهر و طبیعت و ارتباط انسان با طبیعت ایفا نمایند. منطقه یاسوج به عنوان گنجینه طبیعت گردی و وجود مناطق بکر طبیعی و جاذبه‌های دیدنی، و بویژه وجود رودهای بشار، خر سان، مهریان، تنگ تامرادی، مارون، تنگ گنجه‌ای، خرسان و حتی آبشار بزرگ یاسوج، ظرفیت‌های مناسبی در زمینه طبیعت گردی با تاکید بر گردشگری رود دره‌ها را دارد. هدف این مقاله تحلیل راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج است. سوال اصلی این است که توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج از چه نقاط قوت و ضعفی برخوردارند و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش رو کدامند؟ این مقاله به شیوه سوات (SWOT) انجام گرفته است و روش گردآوری داده‌ها با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی است. نتایج تحلیل داخلی (IFE) و خارجی (EFE) توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج نشان می‌دهد که تعداد ۲۱ شاخص قوت و ۲۷ شاخص ضعف شناسایی و احصاء شده است. همچنین؛ برای توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج ۱۱ فرصت و ۱۷ تهدید شناسایی شده است. مجموعه نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای ابعاد چهار گانه (کالبدی- فضایی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی- مالی و مدیریتی- قانونی) توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج به ترتیب ۲/۳۲ و ۲/۲۱ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات، راهبردهای توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۹

شماره صفحات: ۱۰۳-۱۲۰

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

الگوی گردشگری، طبیعت گردی، رود دره، یاسوج

استناد: یزدان‌شناس، سید یعقوب؛ رضایی، محمدرضا؛ استقلال، احمد؛ سرایی، محمدحسین؛ الحسینی المدرسی، سید علی، (۱۴۰۱): تحلیل

راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۳، شماره ۵۱، مردودشت، صص ۱۲۰-۱۰۳.

DOI: 10.30495/JUPM.2022.5529

* نویسنده مسئول: محمدرضا رضایی

نشانی: دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۶۱۷۷۹۵۲

پست الکترونیکی: mrezaei [at] yazd.ac.ir

مقدمه:

امروزه توسعه اقتصادی در هر کشوری نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی — اجتماعی آن کشور است و بدون سرمایه‌گذاری در طرح‌های زیربنایی و روبنایی نمی‌توان انتظار گسترش اشتغال، تولید، رفاه اقتصادی را داشت. بویژه این که یکی از مهم‌ترین اهداف راهبردی دولت‌ها در چند دهه اخیر توسعه پایدار از منظر گردشگری است.

یکی از عرصه‌های مهم دارای قابلیت سرمایه‌گذاری طبیعت گردی یا گردش در طبیعت می‌باشد. این الگوی فضایی در برگیرنده رویکرد گردشگران به محیط طبیعی با انگیزه‌های متفاوتی می‌باشد که گردشگر از سفر به محیط طبیعی یا طبیعت مد نظر دارد. از این رو گستره فضایی این الگو محیط طبیعی را در بر می‌گیرد که می‌تواند به عنوان مثال ساحل، جنگل، کوه و نظیر این‌ها باشد. این الگوی فضایی از گردشگری در برگیرنده گونه‌های متفاوتی از گردشگری می‌باشد که در این فضا، تجربه گردشگری کسب می‌کنند. این گونه‌ها می‌تواند شامل اکوتوریسم، گردشگری دریایی، گردشگری ورزشی و نظیر این‌ها باشد. در این بین، نکته مهم، تمایزی است که بین گردشگری مبتنی بر طبیعت به عنوان یک الگوی فضایی و اکوتوریسم به عنوان یک گونه از گردشگری وجود دارد. این در حالی است که در بیشتر مواقع این دو مترادف هم محسوب می‌شوند و حتی گاهی یکی پنداشته می‌شوند. گردشگری در طبیعت یک الگوی فضایی از گردشگری می‌باشد و شکل دهنده متنی فضایی است که خوانش آن در پیرامون سفر به نقاط طبیعی با انگیزه‌های متفاوت از سوی گردشگران صورت می‌گیرد. همچنین در بازار جهانی گردشگری، گردشگری در طبیعت یک بخش کلی محسوب می‌شود که اکوتوریسم جزئی از آن در کنار گردشگری ماجراجویی می‌باشد. در واقع اکوتوریسم بخشی در حال گسترش از بازار گردشگری مبتنی بر طبیعت است. به گونه‌ای که طبق برآورد «انجمن اکوتوریسم» در سال ۱۹۹۹، گردشگری در طبیعت یا طبیعت گردی ۲۰ درصد و اکوتوریسم ۷ درصد از بازار مسافرت جهانی را در اختیار دارد. از این رو نمی‌توان سفر به طبیعت را بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های آن، اکوتوریسم نامید؛ در حالی که می‌توان این گونه سفرها را در چارچوب گردشگری در طبیعت به حساب آورد. گردشگری طبیعت محور به نوعی از گردشگری اشاره دارد که گردشگران به بازدید منابع و مناطق طبیعی می‌پردازند (آندرک، ۲۰۰۹؛ لی، ۲۰۱۳). این نوع از گردشگری بر جذابیت محیط زیست تأکید دارد (چیو و همکاران، ۲۰۱۴). طبیعت گردی در سرتاسر دنیا بسیار محبوب شده است زیرا که باعث افزایش منافع اقتصادی مرتبط با حفظ منابع طبیعی شده، به جامعه میزبان کمک کرده و موجب توسعه

محیطی پایدار می‌شود (لی، ۲۰۱۳). در واقع؛ هدف گردشگری پایدار، توسعه گردشگری با حفظ منابع مقصد برای نسل آینده است (دولنیکار و همکاران، ۲۰۱۳). بر این اساس؛ کشور ایران نیز با داشتن منابع و جاذبه‌های طبیعی فراوان (شاه حسینی، ۱۳۹۲) می‌تواند یکی از قطب‌های گردشگری طبیعت محور در دنیا باشد (منشی زاده و فلاحی، ۱۳۸۹). به عبارت دیگر؛ در ایران منابع طبیعی از اهمیت خاصی در توسعه پایدار برخوردار هستند (صابری و همکاران، ۱۳۹۲) و مناطق تحت حفاظت بخش قابل توجهی از گردشگری طبیعت محور را به خود اختصاص داده‌اند و از این لحاظ، شهر یاسوج از قابلیت بالایی در جذب گردشگر برخوردار است.

شهر یاسوج به عنوان گنجینه طبیعت گردی مطرح است و وجود مناطق بکر طبیعی و جاذبه‌های دیدنی، می‌تواند زمینه توسعه گردشگری پایدار را فراهم کند. یکی از منابع طبیعی بسیار زیبای شهر یاسوج، وجود رودها و رود دره‌هایی مانند: رود بشار، رود مهریان، تنگ گنجه‌ای، رود مارون، رود خراسان است و آبشار بزرگ یاسوج نیز قابل ذکر است. البته به نظر می‌رسد که با افزایش چشمگیر بازدید انسان‌ها از این زیست‌گاه‌های طبیعی که در جریان است، این مناطق بکر به مرور زمان و به تدریج کیفیت و زیبایی خود را از دست بدهند. البته از دهه ۱۹۷۰ تاکنون مشکلات و به تبع آن نگرانی‌های زیست محیطی افزایش چشمگیری داشته‌اند. اگر چه راه‌حلی برای این مشکلات وجود دارد، اما افراد نیز باید نقش فعالی در این فرایند داشته باشند و رفتار خود را با محیط سازگارتر سازند (محمت اغلو، ۲۰۱۰). در حقیقت، بهترین راه برای افزایش پایداری زیست محیطی هدف قرار دادن گردشگران است. گردشگران با داشتن رفتاری محیط دوستانه در مکان مورد بازدید نقشی حیاتی در کاهش اثرات منفی بر محیط زیست بازی می‌کنند (جوان و دولنیکار، ۲۰۱۶). همچنین؛ برخی تحقیقات به طور تجربی بر نقش عواملی همچون دلبستگی به مکان (چنگ و همکاران، ۲۰۱۳؛ رامکیسون و همکاران، ۲۰۱۳؛ لی، ۲۰۱۱) و رضایت گردشگر (چیو و همکاران، ۲۰۱۴؛ رامکیسون و همکاران، ۲۰۱۳) تأکید دارند. بدین سان؛ دغدغه و مسئله اصلی این تحقیق در نکاتی چند به شرح زیر قابل تامل و پژوهش است:

اول این که توسعه طبیعت گردی رود دره‌های یاسوج تحت تأثیر چه عوامل است؟ همچنین بررسی عوامل موثر بر طبیعت گردی رود دره‌های یاسوج در ابعاد کالبدی- فضایی، اقتصادی- مالی، اجتماعی- فرهنگی و مدیریتی- قانونی همه مواردی است که نیاز به تحقیق و پژوهش دارد و مورد تأکید این پژوهش می‌باشد. به عبارت دیگر؛ در ابعاد چهارگانه کالبدی- فضایی، اقتصادی- مالی، اجتماعی- فرهنگی و مدیریتی- قانونی، شناخت و بررسی

این مسئله که آیا رود دره‌های یاسوج از ظرفیت لازم گردشگری در طبیعت برخوردار است یا نه؟ چه فرصت‌های پیش رو دارد؟ نقاط ضعف و تهدیدهای محتمل کدامند؟ همه سوال‌ها و اهدافی هستند که پس از شناسایی عوامل موثر بر توسعه طبیعت گردی رود دره‌های یاسوج باید مورد بررسی قرار گیرد.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

بررسی ادبیات برنامه‌ریزی گردشگری نشان می‌دهد رویکردهای متعددی در این زمینه وجود دارد مثلاً رویکرد برنامه‌ریزی جامع؛ رویکرد سیستمی؛ رویکرد کارکردهای گردشگری؛ رویکرد اجتماع محلی؛ رویکرد پیوسته و انعطاف‌پذیر؛ رویکرد توسعه پایدار گردشگری؛ رویکرد فرآیندهای سیاسی و رویکرد برنامه‌ریزی یکپارچه گردشگری، رویکردهای مطرح برنامه‌ریزی گردشگری هستند. به نظر پیرس و همکاران (1995) رویکرد توسعه پایدار در دهه ۱۹۷۰ ظهور یافت و در جستجوی بهبود کیفیت زندگی و برآوردن ساختن نیازها و خواسته‌های انسانی است. در چارچوب رویکرد توسعه پایدار برنامه‌ریزی توسعه گردشگری بر ارتقاء شرایط زندگی مردم و توجه به اموری همچون امید به زندگی، بهبود تغذیه، افزایش آموزش، ارتقاء روحی و روانی انسان و دارد. استراتژی‌های برگرفته از رویکرد توسعه پایدار دارای ابعادی بلندمدت هستند که بتواند منابع نسل‌های آینده را نیز تامین کند. امروزه برنامه‌ریزان گردشگری زیر لوای توسعه پایدار، معمولاً عناصری از رویکردهای مختلف را برای برآورده ساختن نیازهای ویژه به هم پیوند می‌دهند (Chhabra and Phillips, 2009).

اما علیرغم کاربرد وسیع توسعه پایدار در ادبیات گردشگری هم در بخش عمومی و هم در بخش خصوصی، بیشتر مباحث آن در سطح نظری باقی مانده است. رویکرد برنامه‌ریزی یکپارچه نیز از جمله متاخرترین رویکردهای برنامه‌ریزی گردشگری است که به نوعی سایر رویکردهای پیش گفته را در بر دارد. این رویکرد این امر را ملزم می‌کند که در برنامه‌ریزی گردشگری باید خواسته‌ها، دیدگاه‌ها و نظرات ذی‌نفعان متعدد در نظر گرفته شود. این رویکرد تلاش دارد برنامه‌ریزی گردشگری را بر اساس یکپارچه کردن آن در کلیه سطوح محلی، منطقه‌ای، کشوری و حتی بازارهای گردشگری بین‌المللی انجام دهد به زعم توسان و جنکینز، این رویکرد در جستجوی دستیابی به تعادل بین عرضه و تقاضاست و دو مساله مهم این رویکرد شامل موارد زیر می‌باشد: الف- یکپارچه کردن اجزاء متعدد صنعت گردشگری و ب- اتخاذ رویکرد کلان به برنامه‌ریزی گردشگری از طریق در نظر گرفتن عوامل اجتماعی/فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و زیست محیطی (Tosan and Jenkins, 1998). امروزه گردشگری و به تبع آن فعالیت طبیعت‌گردی، ۲/۵ برابر اوپک درآمد سالانه دارد (Grille et al,

2021: 2). به طوری که حجم پولی که از سوی جهانگردان دنیا جابجا می‌شود، حدود ۲/۵ برابر درآمد سالانه کشورهای عضو اوپک از محل فروش نفت است (Font et al, 2021: 15). از این رو امروزه با توجه درآمدزایی بسیار بالا از گردشگری و طبیعت‌گردی، فعالیت‌های گردشگری و طبیعت‌گردی در دنیا به‌عنوان یکی از سه صنعت پردرآمد جهان شناخته شده است (Grille et al, 2021: 2). لذا در دهه‌های اخیر، اهمیت گردشگری در سطح بین‌المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی همواره و به طور بی‌سابقه‌ای در حال افزایش بوده است (Thomas et al, 2005: 10). در این میان شورای جهانی گردشگری به همراه گروه اقتصادی آکسفورد در آخرین بررسی‌های سالانه خود نشان دادند که در سال ۲۰۱۹، درآمد بازار مسافرت و گردشگری جهان با رشد ۳/۵ درصدی همراه بوده است و برای نهمین سال متوالی سرعت رشد آن از اقتصاد جهانی با ۲/۵ درصد رشد پیشی گرفته است (Font et al, 2021: 15). به طوری که طی پنج سال گذشته، یک‌چهارم از مشاغل جدید در جهان توسط بازار گردشگری ایجاد شده است که بر اساس آن، بازار سفر و جهانگردی به‌عنوان بهترین و مهم‌ترین ابزار دولت‌ها برای ایجاد اشتغال محسوب می‌شود (Croes et al, 2020: 8). در همین راستا پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۰ سالانه بیش از ۶ میلیارد جهانگرد در سراسر جهان سفر کنند. در واقع درآمد حاصل از گردشگری با رشد معادل ۱۰/۳ درصد بین سال‌های ۲۰۰۳ و ۲۰۰۴ به ۶۲۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۴ بالغ شده است. از کل درآمدهای جهانی گردشگری در سال ۲۰۰۴، از نظر منطقه‌ای ۵۲ درصد به کشورهای اروپایی، ۲۱ درصد به قاره آمریکا و ۲۰ درصد به کشورهای آسیایی و اقیانوسیه تعلق داشته است (WTO, 2010)؛ و این در حالی است که کشور ایران که از لحاظ جاذبه‌های گردشگری جزء ده کشور اول جهان و هم از نظر تنوع گردشگری جزء ۵ کشور اول جهان است (سازمان تجارت جهانی، ۲۰۱۰: ۱۱) نتوانسته به درآمدزایی نسبتاً پایداری از راه فعالیت‌های گردشگری و طبیعت‌گردی برسد.

از این رو در بین جاذبه‌های گردشگری، طبیعت‌گردی گرایش نوینی در بین فعالیت‌های جهانگردی است. طبیعت‌گردی یعنی سفری مسئولانه به مناطق طبیعی با رویکرد حفاظت از محیط‌زیست و بهبود کیفیت زندگی مردم محلی است و که در نهایت منجر به رشد، شکوفایی و بهبود اقتصاد پایدار محلی و منطقه‌ای مراکز جمعیتی خواهد شد (Yuan et al, 2008: 1). طبیعت‌گردی در میان گونه‌های مختلف گردشگری از جایگاه ویژه و رشد قابل توجهی برخوردار است و در بیست‌ساله اخیر شاهد گسترش سریع فعالیت‌های طبیعت‌گردی در سراسر جهان بوده‌ایم، به طوری که در پایان سال ۲۰۱۰ میلادی، ۵۰ درصد

سرتاسر دنیا بسیار محبوب است و باعث افزایش منافع اقتصادی مرتبط با حفظ منابع طبیعی شده، به جامعه میزبان کمک کرده و موجب توسعه محیطی پایدار می‌شود (لی، ۲۰۱۳) و مبتنی بر استفاده از منابع طبیعی است، مانند جنگل، دریا، کوه‌ها، کویرها و دریاچه‌ها و غالباً هدف اصلی آن بوم‌شناسی محیطی است (یعقوب زاده، ۱۳۹۳: ۹۱). بر این اساس؛ احداث مکان‌هایی برای گذراندن اوقات فراغت در حاشیه، رود دره‌ها و رودها نیز از مصادیق نوین گردشگری در طبیعت است که نمونه‌های تجربه شده و موفق زیادی در سراسر جهان دارد. در واقع؛ رود دره‌ها، فرصت‌های محیط زیستی و اقتصادی هستند که از سال‌ها پیش در کشورهای پیشرفته مورد بهره‌برداری قرار گرفته‌اند. از عمده‌ترین کارهای انجام شده در زمینه طراحی رود دره‌های درون شهری در سایر کشورها می‌توان به کانال‌سازی رودخانه پنجاه و یک مایلی لس‌آنجلس و شهرهای منشعب از آن در سال ۱۹۳۸ اشاره کرد. این رود دره‌ها با اهداف متنوعی مانند افزایش امنیت و شرایط اکولوژیک مناسب و پایداری حوزه رودخانه، افزایش تنوع تفریح گاه‌ها، افزایش محوطه‌های ورزشی و مواردی از این قبیل ساماندهی شده و مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

گردشگری متعلق به بخش طبیعت‌گردی بوده است (محمد پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۱). بر اساس آمارهای اعلام‌شده طی سال‌های گذشته از مجموع گردشگران واردشده به ایران، تنها ۲/۰۲ درصد از آن‌ها طبیعت‌گرد بوده‌اند که این مهم نشان‌دهنده ضعف اساسی کشور در زمینه توجه به صنعت طبیعت‌گردی است. البته منابع و ذخایر طبیعی ایران و امکان‌سنجی هر یک از جاذبه‌های اکوتوریستی قابل سرمایه‌گذاری در کشور حاکی از آن است که طبیعت در ایران یک منبع اقتصادی کم‌نظیر و بسیار مستعد و البته رها شده به حال خود است (محمد پور و همکاران، ۱۳۹۵: ۱).
واژه اکوتوریسم^۱ در اوایل سال ۱۹۸۰ توسط سبالوس لاسکورین ابداع شده است. سبالوس در تعریف واژه طبیعت‌گردی بیان می‌دارد: طبیعت‌گردی سفری است به مناطق طبیعی نسبتاً بکر و دست‌نخورده با هدف مطالعه، تحسین و لذت بردن از مناظر، جانوران، گیاهان وحشی و هر گونه آثار فرهنگی (گذشته و معاصر) که در این مناطق یافت می‌شود (فل، ۵۶: ۱۳۸۵). در واقع؛ گردشگری طبیعت محور به نوعی از گردشگری اشاره دارد که گردشگران به بازدید منابع و مناطق طبیعی می‌پردازند (آندرک، ۲۰۰۹). این نوع از گردشگری بر جذابیت محیط زیست تأکید دارد (چیو و همکاران، ۲۰۱۴). در

شکل ۱: اهداف، راهبردها و سیاست‌های حفظ و احیاء گردشگری رود دره‌های شهری

¹ eco-tourism

مواد و روش تحقیق:

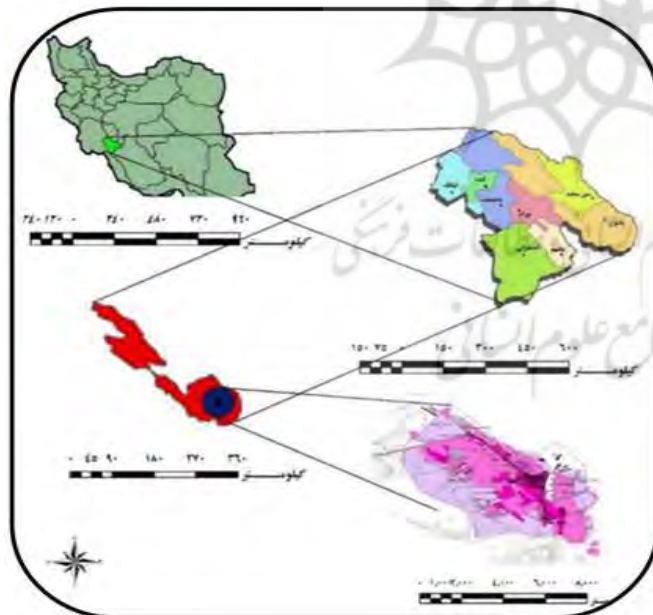
روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از لحاظ زمانی به صورت مقطعی است و بین سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ در شهر و نواحی پیرامونی یاسوج انجام گرفته است. از لحاظ میزان ژرفایی، هم ژرفانگر است و هم پهنانگر. به لحاظ اهداف، کاربردی است. و به لحاظ زمینه و قلمرو اجرا و نحوه جمع آوری داده‌ها، کتابخانه‌ای - میدانی در نظر گرفته شده است. به علاوه؛ در این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع مورد بررسی در بخش کیفی از روش مصاحبه با سوال‌های باز و در بخش پیمایشی از مدل تحلیلی SWOT استفاده شده است. در بخش کیفی؛ ضمن مصاحبه از ۱۲ نفر از ساکنین شهر منطقه یاسوج، همچنین از ۱۰ نفر از جامعه کارشناسان که در بحث‌های توسعه گردشگری خبره به نظر می‌رسیدند مصاحبه به عمل آمده است. در بخش کمی تحقیق از میان جامعه آماری کارشناسان نهادهای دولتی و عمومی به تعداد ۱۳۹ نفر پرسشنامه توزیع و تکمیل شده است.

در بخش مصاحبه با ساکنین شیوه کار این گونه بوده است که به طرح سوال‌های باز در خصوص گردشگری در رود دره‌های یاسوج ابتدا نظرات آنها اخذ و سپس مفاهیم و مضامین مشترک در خصوص نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مربوط به

گردشگری رود دره‌های یاسوج احصاء شده است. اما در خصوص مصاحبه با کارشناسان با استفاده از سوال‌های باز، مستقیماً خواسته شده است که به نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مربوط به چهار بعد کالبدی- فضایی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی- مالی و مدیریتی- قانونی به تفکیک و به صورت جداگانه پاسخ داده و شد یا این که نظرشان را بیان کنند.

محدوده مورد مطالعه:

شهر یاسوج مرکز استان کهگیلویه و بویر احمد در شمال شرقی استان، در دامنه قله رفیع دنا با ۱۸۵۰ متر از سطح دریا در ۳۰ درجه ۳۹ دقیقه و ۳۰ ثانیه عرض شمالی و ۵۱ درجه، ۳۵ دقیقه و ۴۰ ثانیه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است (عزیزی، ۱۳۷۸). شهر یاسوج از نظر تقسیمات سیاسی کشور مرکز استان کهگیلویه و بویر احمد و مرکز شهرستان بویر احمد، در بخش مرکزی، دهستان سررود شمالی و از نظر طبیعی بین رودخانه‌های بشار در جنوب و مهران در غرب و کوه‌های دنا در شمال و شرق محصور شده است (مطهریان، ۱۳۹۶: ۷۳). این شهر بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای جمعیتی معادل ۱۳۴۵۳۲ نفر می‌باشد.

شکل ۲. موقعیت فضایی شهر یاسوج و رود دره آبشار

دره‌های شهری به عنوان یکی از عناصر ساختار اکولوژیکی شهرها می‌توانند نقش موثری در جهت ایجاد تعادل بین فضای انسان ساخت شهر و طبیعت و ارتباط انسان با طبیعت ایفا

بحث و ارائه یافته‌ها:

گسترش ناموزون شهرها بدون بهره‌گیری از توان محیط‌های طبیعی، تعادل بین شهر و طبیعت را مختل نموده است. رود-

تبدیل آن به مکانی برای مراسم مختلف و ... می‌توانند در احیای رود- دره‌های شهری به عنوان یک شریان حیاتی، زیست محیطی، تفریحی و خدماتی در بهبود کیفیت زندگی در شهر یاسوج موثر واقع شود.

هدف این پژوهش تحلیل راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های پیرامون شهر یاسوج می‌باشد و سوال اصلی این است که توسعه گردشگری رود دره‌های پیرامون یاسوج از چه نقاط قوت و ضعفی برخوردارند و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش رو آنها در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی، مدیریتی، قانونی و ... کدامند؟ بنابراین سعی شده تمامی عوامل و فاکتورهای موثر بر توسعه پایدار طبیعت گردی این رود دره‌ها مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، پیمایش میدانی، مصاحبه و ... بررسی و به شکل خلاصه در جدول ذیل ارائه گردد.

نماینده این رود-دره‌ها همچنین می‌توانند نقش مهمی در تامین منابع آب شیرین، کریدورهای طبیعی جریان آب و هوا و محیط‌های زیست مناسب برای برخی از آبزیان، فضاها، گردشگری و سبز و استقرار فعالیت‌های خدماتی-تفریحی عمومی ایفا نمایند و این در حالی است که بررسی وضع موجود رود- دره‌های شهر یا سوچ نشان دهنده آن است که این رود-دره‌ها نه تنها در ارتقاء کیفیت محیط زیست نقشی ندارند، بلکه به دلایل متعدد، خود سبب بروز آشفتگی‌های مختلف شده و کیفیت زندگی را در پیرامون خود تنزل بخشیده‌اند. با توجه به تجربه سایر کشورها بنظر می‌رسد تعیین حریم برای رود -دره، ضابطه مند نمودن ساخت و ساز، ایجاد محورهای پیاده و تفریحی با رویکرد طبیعی، احیای حاشیه رودخانه، جلوگیری از اختلاط آب‌های آلوده با آب رودخانه، حفاظت و گسترش پوشش گیاهی، حفاظت از دیدها و منظرهای باز و منظر سازی‌های متعدد و

تحلیل بعد کالبدی- فضایی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج با استفاده از روش سوات

جدول ۱: ماتریس عوامل داخلی و خارجی بعد کالبدی- فضایی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

نقاط قوت				
نمره	رتبه	ضریب	میانگین	شاخص‌ها
۰/۲۵۲	۴	۰/۰۶۳	۴/۷۲	۱. وجود رودخانه رود دره آبشار یاسوج به عنوان یک عنصر و ساختار اکولوژیکی در حوزه بلافضل (نشانه بصری و ابزاری برای جهت‌یابی شهر با نفوذپذیری مناسب مسیرهای مرکز شهر به سمت رودخانه)
۰/۲۳۶	۴	۰/۰۵۹	۴/۴۳	۲. رود بشار به عنوان نمادی از پیوند شهر، رود، جنگل، کوهستان و هم نشینی مناسب انسان، آب، گیاهان، جنگل و کوهستان
۰/۲۳۲	۴	۰/۰۵۸	۴/۳۴	۳. دائم آبی و طولانی بودن مسیر رودخانه‌ی مهربان و بویژه بشار (شرقی- غربی) در شهر و امکان فضا سازی عمومی مناسب برای پیاده روی گردشگران در کنار فضای سبز در حاشیه رودخانه و استقرار فضاهای باز جمعی در حاشیه رودخانه بصورت خطی و پهنه‌ای
۰/۲۲۴	۴	۰/۰۵۶	۴/۲۱	۴. توپوگرافی بسیار زیبایی رودخانه‌ای منطقه یاسوج بویژه رود بشار هم از لحاظ کیفیت مطلوب آب و هوا در فصل تابستان و هم از نظر طبیعی جهت افزایش سرزندگی و طروات فضا و بویژه وجود صدای آب رود بشار بعنوان غنای شنوایی در مرکز شهر
۰/۲۳۶	۴	۰/۰۵۹	۴/۴۱	۵. پتانسیل امکان ایجاد سد و آبشارهای مصنوعی در بستر رودخانه بشار با کاربری چندگانه بویژه تفریح و سیاحت و غیره
۰/۲۳۶	۴	۰/۰۵۹	۴/۳۷	۶. پتانسیل امکان ایجاد کاربری‌های متنوع همچون ورزشی (ورزش‌های همگانی، پیاده روی و دوچرخه سواری)، هنری (سینما)، اقتصادی (هتل، رستوران، برج، خوار بار فروشی و غیره) در حاشیه رود دره آبشار یاسوج
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	۴/۴۷	۷. پتانسیل امکان ایجاد فضاهای مکث و کتابین در لبه رودخانه جهت حضورپذیری و افزایش تعاملات اجتماعی گردشگران
۰/۲۳۶	۴	۰/۰۵۹	۴/۳۶	۸. پتانسیل امکان تقویت مقیاس اناسنس از طریق شکست پلکانی به سمت رودخانه و سلسله مراتب ورودی برای دسترسی مناسب به حاشیه رودخانه
۰/۲۴۴	۴	۰/۰۶۱	۴/۵۸	۹. پتانسیل امکان توسعه کالبدی سخت و نرم حاشیه رودخانه بشار همچون ایجاد مفصل ارتباطی به دو طرف رودخانه از طریق پل پیاده و سنگ‌های طبیعی و همچنین، فرصت اتصال آب رودخانه در عرصه‌های همگانی جهت طراوت و زیست‌پذیری فضا

ادامه جدول ۱: ماتریس عوامل داخلی و خارجی بعد کالبدی- فضایی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

نقاط ضعف				
۰/۰۵۹	۱	۰/۰۵۹	۴/۴	۱. عدم ارتباط فضایی میان عناصر شاخص رودخانه بشار و محلات یا عدم هم پیوندی فضایی رودخانه با محیط اطراف
۰/۰۵۶	۱	۰/۰۵۶	۴/۲۱	۲. عدم وجود عناصر ارتباطی میان دو طرف رودخانه بشار و بویژه وجود ترافیک سنگین بر روی پل بشار (ورودی و خروجی شهر) و همچنین عدم وجود پارکینگ مناسب در محدوده رود بشار
۰/۰۵۶	۱	۰/۰۵۶	۴/۱۵	۳. فصلی بودن گردشگری منطقه یاسوج به علت نامطلوب بودن آب و هوا یا سرمای زیاد و عدم امکان استفاده از فضاهای باز و نیمه باز کنار رودخانه ها
۰/۱۱۸	۲	۰/۰۵۹	۴/۳۷	۴. وجود سیما و منظر نامطلوب حاشیه رودخانه بشار و مسدود شدن دید ورودی رودخانه از طریق ساختمان‌سازی‌ها و ...
۰/۱۱۶	۲	۰/۰۵۸	۴/۳۲	۵. عدم وجود فضاهای مکث در حاشیه رودخانه بشار جهت برقراری روابط اجتماعی و ارتباطات چهره به چهره
۰/۰۵۹	۱	۰/۰۵۹	۴/۴۳	۶. ضعف حضورپذیری در برخی پیاده روه‌های منتهی به رودخانه بشار به دلیل پایین بودن کیفیت پیاده روه‌ها و بویژه نبود کاربری‌های متنوع ۲۴ ساعته جهت برقراری زندگی شبانه
۰/۰۶۱	۱	۰/۰۶۱	۴/۵۵	۷. عدم وجود پوشش گیاهی و سبزیگی مناسب در محورهای منتهی به رود دره آبشار کاهش طروات و سر زندگی محیطی
۰/۰۵۸	۱	۰/۰۵۸	۴/۲۹	۸. نامناسب بودن زیر ساخت‌های محیطی و کالبدی (جاده‌ها، تسهیلات و تجهیزات اقامتی، رفاهی، بهداشتی، خدماتی، تفریحی و ورزش) یا کمبود فضاهای فرهنگی، تفریحی، ورزشی، اقامتگاهی، پذیرایی و رفاهی در کنار رود دره آبشار یاسوج
۰/۵۸۳	-	۰/۴۶۶	۳۴/۷۲	جمع نقاط ضعف‌ها
۲/۷۱۹	-	۱	۷۴/۶۱	جمع نقاط قوت و ضعف
فرصت‌ها				
۰/۴۷۶	۴	۰/۱۱۹	۴/۲۴	۱. فرصت دسترسی به قطب‌های گردشگری کشور (اصفهان و شیراز) و قطب‌های اقتصادی کشور (خوزستان و بوشهر) و در نتیجه جذب گردشگران این شهرها
۰/۴۶۴	۴	۰/۱۱۶	۴/۱۳	۲. وجود جاذبه‌های طبیعی نظیر کوه دنا، تنگ‌ها، آبشار یاسوج و غیره و تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج و بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۵۱۶	۴	۰/۱۲۹	۴/۵۶	۳. وجود آثار تاریخی و فرهنگی منطقه یاسوج و تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج بویژه رود بشار
۱/۴۵۶	-	۰/۳۶۴	۱۲/۹۳	جمع فرصت‌ها
تهدیدها				
۰/۱۲۴	۱	۰/۱۲۴	۴/۴	۱. تهدید ناشی از مسائل زیست محیطی در رود دره‌ای یاسوج بخصوص در حاشیه رودخانه بشار همچون ورود پساب بیمارستان امام سجاد به رود بشار، وجود زباله‌ها و ایجاد بوی نامطبوع در حاشیه رودخانه و غیره
۰/۱۲۷	۱	۰/۱۲۷	۴/۵۱	۲. تخریب شدید جنگل‌ها جهت سوخت از سوی روستاییان و چرای مفرط دام در کنار رودهای مه‌ریان و بشار
۰/۲۶۲	۲	۰/۱۳۱	۴/۶۲	۳. عدم دفع مناسب آب‌های سطحی به عنوان تهدید برای وقوع سیل و آب گرفتگی اطراف رودخانه بشار
۰/۱۲۹	۱	۰/۱۲۹	۴/۵۷	۴. رشد بدون برنامه بعد کالبدی شهر یاسوج (ساخت و سازهای غیر مجاز در کنار رودخانه بشار و خطر از بین رفتن نفوذپذیری بصری به رودخانه و بویژه ایجاد شهرک‌های جوشکاری در اطراف رودخانه بشار و ایجاد سر و صدا برای گردشگران) و حتی دگرگونی بافت اجتماعی در اثر بالا رفتن سرعت ساخت سازها
۰/۱۲۵	۱	۰/۱۲۵	۴/۴۳	۵. ایجاد سیل و طغیان رودها و از بین رفتن فضای ساحلی رودخانه‌ها به خاطر سیلاب و غیره بویژه تخریب لبه‌های ساحلی رودخانه رود دره آبشار یاسوج و همچنین بالا بودن سرعت و شیب مسیر رودخانه‌ها و امکان غرق شدن در آن
۰/۷۶۷	-	۰/۶۳۶	۲۲/۵۳	جمع تهدیدها
۲/۲۲۳	-	۱	۳۵/۴۶	جمع فرصت‌ها و تهدیدها

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

. تحلیل بعد اجتماعی- فرهنگی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج با استفاده از روش سوات

جدول ۲: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد اجتماعی- فرهنگی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

نقاط قوت			
نمبره	رتبه	ضریب	میانگین
۰/۲۹۲	۴	۰/۰۷۳	۴/۳۱
۱. افزایش تمایل مردم به گذراندن فراغت در مناطق رود دره‌های یاسوج و بویژه وجود پاتوق‌های جوانان در کنار رود بشار و افزایش تعاملات اجتماعی			
۰/۳	۴	۰/۰۷۵	۴/۴۴
۲. وجود فرهنگ مهمان نوازی و نگرش مثبت جامعه محلی نسبت به مهمانان خارج از استان و بویژه گردشگران رود دره آبشار یاسوج			
۰/۳	۴	۰/۰۷۵	۴/۴۳
۳. تاثیر مثبت فرهنگ عشایری منطقه یا زیست بوم عشایری آن مبنی بر آشنایی ساکنین با بوم گردی و تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۳	۴	۰/۰۷۵	۴/۴۷
۴. وجود فرهنگ شاهنامه خوانی لری، رقص دستمال‌ها، زیورآلات محلی (میخک و مهلو پرتفردارترین صنایع دستی استان) مورد علاقه گردشگران و تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۳۰۴	۴	۰/۰۷۶	۴/۵۲
۵. پایین بودن میزان جرم و جنایت در سطح منطقه و در نتیجه بالا بردن احساس امنیت عمومی گردشگران رود دره‌های یاسوج و بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۱/۴۹۶	-	۰/۳۷۴	۲۲/۱۷
جمع نقاط قوت			
نقاط ضعف			
۰/۰۷۸	۱	۰/۰۷۸	۴/۶۴
۱. همگنی بافت قومی و قبیله‌ای منطقه یاسوج و وجود درگیری‌های قومی و قبیله‌ای در سطح منطقه و در نتیجه تاثیر منفی آن بر توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار			
۰/۰۷۹	۱	۰/۰۷۹	۴/۶۹
۲. وجود برخی خرده فرهنگ‌های مخرب توسعه همچون رواج ضرب المثل (هر جا پیچ و خم جاده‌ای آغاز شد، آنجا آغاز مرز استان کهگیلویه و بویر احمد است) و عشق بیش از حد ساکنین منطقه به تفنگ و امثالهم و در نتیجه تاثیر منفی این خرده فرهنگ‌ها بر توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۰۷۷	۱	۰/۰۷۷	۴/۵۹
۳. عدم آشنایی و آگاهی عمومی مردم مبنی بر محاسن توسعه گردشگری منطقه یا سوج بویژه توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج با تاکید بر رود دره آبشار یاسوج			
۰/۰۷۸	۱	۰/۰۷۸	۴/۶۳
۴. عدم تعامل اجتماعی مناسب بین ساکنین منطقه یاسوج و هماهنگی بین مردم و سازمان‌های متولی گردشگری مبنی بر توسعه و بهره‌گیری از گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۰۷۸	۱	۰/۰۷۸	۴/۷۴
۵. وجود گفتمان امکان مخاطرات طبیعی در نزد ساکنین منطقه یا سوج همچون امکان غرق شدن و در نتیجه تاثیر منفی آن بر توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۰۸	۱	۰/۰۸	۴/۷۶
۶. نبود فرهنگ حفاظت از محیط زیست (تخریب محیط زیست) و جاذبه‌های طبیعی منطقه یاسوج نزد ساکنین و در نتیجه تاثیر منفی آن بر گردشگری رود دره‌های یاسوج و بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۰۷۸	۱	۰/۰۷۸	۴/۶۳
۷. ضعف‌های فرهنگی تبلیغ و ترویج ظرفیت‌های توسعه گردشگری طبیعی و بویژه توسعه گردشگری رود دره آبشار از طریق فضای مجازی و دیگر امکانات در دسترس			
۰/۰۷۸	۱	۰/۰۷۸	۴/۶
۸. پایین بودن سطح تعاملات ساکنین منطقه یا سوج و گردشگران به خاطر بافت سنتی منطقه و تعارض میان کنش و رفتار سنتی (ساکنین) و کنش یا رفتار عقلانی و مدرن (گردشگران)			
۰/۶۲۶	-	۰/۶۲۶	۳۷/۲۸
جمع نقاط ضعف			
۲/۱۲۲	-	۱	۵۹/۴۵
جمع نقاط قوت و ضعف			
فرصت‌ها			
۰/۵۰۸	۴	۰/۱۲۷	۴/۶۳
۱. شهر گزیری انسان معاصر و تمایل به افزایش تقاضا و تمایل مناطق شهری و حومه‌های شهری برای بازدید از جاذبه‌های گردشگری طبیعی بویژه رود دره‌های منطقه یاسوج همچون رود دره آبشار یاسوج			
۰/۵۰۸	۴	۰/۱۲۷	۴/۶۳
۲. استفاده از فرصت اتصال فرهنگی اقوام مختلف کشور در منطقه یاسوج به عنوان شهری در مرکزیت جغرافیایی فرهنگی کشور و تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۰/۵۰۴	۴	۰/۱۲۶	۴/۵۷
۳. افزایش مسافرت‌های سال‌های اخیر مردم شهرها و استان‌های مجاور و حتی استان تهران به منطقه یا سوج در فصل تابستان و در نتیجه امکان تبلیغ و تشویق بیشتر جذب گردشگر و افزایش مسافرت‌ها به منطقه یا سوج و در نتیجه تاثیر مثبت آن بر گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج			
۱/۵۲	-	۰/۳۸	۱۳/۸۳
جمع فرصت‌ها			

ادامه جدول ۲: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد اجتماعی- فرهنگی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

تهدیدها				
۰/۱۲۵	۱	۰/۱۲۵	۴/۵۶	۱. ورود عناصر فرهنگی و سبک زندگی غربی از طریق گردشگران به منطقه یاسوج و در نتیجه امکان از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی یا از بین رفتن زبان، آداب و رسوم محلی این منطقه
۰/۱۲۵	۱	۰/۱۲۵	۴/۵۲	۲. تبلیغ و تلاش رسانه‌های بیگانه در خصوص ناامن جلوه دادن ایران و در نتیجه تاثیر منفی آن بر گردشگری کشور و در این جا گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۱۲۵	۱	۰/۱۲۵	۴/۵۳	۳. ابراز نارضایتی گردشگران از خدمات اجتماعی- فرهنگی ارائه شده در منطقه طی سال‌های گذشته و در نتیجه تاثیر منفی آن بر توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار
۰/۱۲۲	۱	۰/۱۲۲	۴/۴۵	۴. فقر شدید یا وضعیت بد معیشتی مردم ساکن منطقه یاسوج (مهاجرت بی برنامه روستاییان به شهر یاسوج و ایجاد حاشیه نشینی در فضای کالبدی شهر و دستفروشی و افزایش بیکاری) و در نتیجه تاثیر منفی این موارد بر توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار
۰/۱۲۳	۱	۰/۱۲۳	۴/۴۸	۵. خطر افزایش ناامنی در حاشیه رودخانه بشار و امکان ازدیاد تخلفات اجتماعی با ورود گردشگران با رو به زوال رفتن فعالیت‌های گروهی و رها شدن حاشیه رودخانه به دلیل عدم حضورپذیری‌های شبانه و غیره
۰/۶۲	-	۰/۶۲	۲۲/۵۴	جمع تهدیدها
۲/۱۴	-	۱	۳۶/۳۷	جمع فرصت‌ها و تهدیدها

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

تحلیل بعد اقتصادی- مالی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج با استفاده از روش سوات

جدول ۳: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد اقتصادی- مالی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

نقاط قوت				
نمره	رتبه	ضریب	میانگین	شاخص‌ها
۰/۴۹۶	۴	۰/۱۲۴	۴/۶۲	۱. مستعد بودن و آماده بودن منطقه جهت سرمایه گذاری‌های خرد اقتصادی (رستوران، خوار بار فروشی و غیره) در گردشگری طبیعی منطقه بویژه گردشگری رود دره‌های یاسوج
۰/۵۰۴	۴	۰/۱۲۶	۴/۷۳	۲. امکان اشتغال زایی و ایجاد درآمد ساکنان بومی در فعالیت‌های گردشگری و بویژه ایجاد مشاغل صنایع دستی در کنار آنها
۰/۵۰۴	۴	۰/۱۲۶	۴/۷۱	۳. امکان فروش صنایع دستی (قالی، قالیچه، گلیم، جاجیم، کبه بهون، نمذ مالی، خورجین و ...؛ محصولات گیاهی و درختی (گرو، تمشک زالزالک، موسیر، قارچ، ریواس، بلوط گل و گیاه معطر و) و فروش محصولات لبنی (روغن محلی، کره، کشک، دوغ، ماست و غیره) به گردشگران منطقه یاسوج بویژه گردشگران رود دره آبشار یاسوج
۱/۵۰۴	-	۰/۳۷۶	۱۴/۰۶	جمع نقاط قوت
نقاط ضعف‌ها				
۰/۱۲۳	۱	۰/۱۲۳	۴/۶	۱. بازدهی ناچیز و بهره وری پایین سرمایه گذاری در توسعه صنعت گردشگری رود دره‌های یاسوج
۰/۱۲۵	۱	۰/۱۲۵	۴/۶۷	۲. کمبود اعتبارات استانی در زمینه تقویت زیر ساخت‌های توسعه صنعت گردشگری بویژه گردشگری رود دره‌های یاسوج و بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۱۲۳	۱	۰/۱۲۳	۴/۶۲	۳. پایین بودن انگیزه سرمایه گذاری در بخش گردشگری منطقه یاسوج به خاطر فاصله از بازارهای بزرگ کشور
۰/۲۵۲	۲	۰/۱۲۶	۴/۷	۴. عدم تمایل بخش خصوصی برای سرمایه گذاری در زمینه گردشگری به علت نداشتن شناخت و آگاهی کافی از سوددهی این صنعت در گردشگری طبیعی و در این جا گردشگری رود دره‌های یاسوج و بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۱۲۷	۱	۰/۱۲۷	۴/۷۷	۵. نبود اعتبارات و بودجه کافی شهرداری یاسوج در خصوص توسعه طرح گردشگری منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۷۵	-	۰/۶۲۴	۲۳/۳۶	جمع نقاط ضعف
۲/۲۵۴	-	۱	۳۷/۴۲	جمع نقاط قوت و ضعف

ادامه جدول ۳: ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد اقتصادی- مالی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

تهدیدها				
۰/۱۴۴	۱	۰/۱۴۴	۴/۸	۱. وضعیت بیمارگونه اقتصادی کشور و در نتیجه عدم امکان اختصاص بودجه لازم و متناسب برای احیای حیات رودخانه‌ها و از جمله لایه رومی و بهداشت رود آبشار
۰/۱۴۲	۱	۰/۱۴۲	۴/۷۴	۲. عدم ثبات قیمت‌ها و وجود تورم شدید و چندگانگی قیمت‌ها و در نتیجه عدم سود دهی سرمایه گذاری در بخش گردشگری بویژه گردشگری رود دره‌های یاسوج و بویژه رود دره آبشار
۰/۱۴۳	۱	۰/۱۴۳	۴/۷۶	۳. نبود اعتبار دولتی و یا بالا بودن نرخ بهره وام‌های بانک‌ها و همچنین کندی و فرسایشی عمل کردن بانک‌ها در زمینه اعطای وام به بخش خصوصی و در اینجا گردشگری رود دره‌های یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۱۴۳	۱	۰/۱۴۳	۴/۷۶	۴. نبود نظام و سیاست‌های مالی مشوق و عدم ارائه مجوز و تسهیلات از سوی دولت برای گسترش گردشگری در منطقه محروم یاسوج در مقایسه با نواحی رقیب
۰/۵۷۲	-	۰/۵۷۲	۱۹/۰۶	جمع تهدیدها
۲/۲۸۴	-	۱	۳۳/۳۳	جمع فرصت‌ها و تهدیدها

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

جدول (۴): ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد مدیریتی- قانونی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

نقاط قوت				
نمره	رتبه	ضریب	میانگین	شاخص‌ها
۰/۴۰۴	۴	۰/۱۰۱	۴/۷۳	۱. فعالیت‌های توسعه فضای سبز شهری شهرداری یاسوج مبنی بر ایجاد فضای سبز، پارک‌های جنگلی و کاشت درخت و ایجاد فضای سبز بویژه در حاشیه رود دره آبشار یاسوج
۰/۳۸۸	۴	۰/۰۹۷	۴/۵۵	۲. برخورد قاطع و قانونی سازمان محیط زیست و منابع طبیعی استان با تخریب بی رویه درختان، گیاهان و سبزیگی اطراف رودخانه‌های منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۲۹۷	۳	۰/۰۹۹	۴/۶۷	۳. تلاش حمایتی سازمان‌های محلی (شهرداری، سازمان منابع آب و سازمان محیط زیست و منابع طبیعی) از توسعه خدمات و امکانات رفاهی گردشگران در منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۴۰۸	۴	۰/۱۰۲	۴/۸۱	۴. تلاش و فعالیت صدا و سیما محلی استان مبنی بر معرفی جاذبه‌های گردشگری منطقه یا سوج در قالب فیلم‌های مستند و غیره
۱/۴۹۷	-	۰/۳۹۹	۱۸/۷۶	جمع قوت‌ها
نقاط ضعف				
۰/۱۹۸	۲	۰/۰۹۹	۴/۶۶	۱. قدیمی بودن طرح تفصیلی شهر یاسوج (سال ۱۳۸۵) و تاثیر منفی آن بر طرح توسعه گردشگری رود دره‌های منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۰۹۹	۱	۰/۰۹۹	۴/۶۷	۲. ضعف نهادهای محلی مبنی بر ساماندهی صحیح فضای کالبدی شهر یاسوج همچون تخریب تپه استانداری به بهانه احداث پارک ولایت و بوستان بانوان، ساخت و سازهای غیر قانونی حریم رودخانه بشار و ساماندهی نامناسب لبه ساحلی رود دره آبشار یاسوج و حتی بی توجهی به آتش گرفتن بعضی درختان رودکناری
۰/۰۹۹	۱	۰/۰۹۹	۴/۶۵	۳. ضعف نهادهای دولتی سطح استان یا نبود هماهنگی کامل بین ارگان‌های تصمیم گیرنده و عوامل اجرایی در زمینه ساماندهی، آموزش، پژوهش، تبلیغات و تشکیلات و بسیج منابع به منظور رفع نیازهای گردشگران منطقه یاسوج
۰/۱	۱	۰/۱	۴/۷۵	۴. ضعف عدم یا کاستی وجود آمارهای دقیق تعداد گردشگران ورودی روزانه، ماهانه و سالانه به منطقه یاسوج بویژه محدوده رود بشار در سازمان‌های متولی گردشگری استان
۰/۱۰۲	۱	۰/۱۰۲	۴/۷۸	۵. کیفیت پایین سیستم حمل و نقل شهری و عدم توجه مدیریت شهری به اصلاح آن به منظور تسهیل در رفت و آمد و بازدید گردشگران از منطقه یاسوج بویژه رود دره آبشار یاسوج
۰/۱۰۲	۱	۰/۱۰۲	۴/۷۶	۶. ضعف امکانات آموزشی خدمات گردشگری و عدم وجود نیروهای متخصص و آموزش دیده ادارات متولی گردشگری منطقه یاسوج
۰/۷	-	۰/۶۰۱	۲۸/۲۷	جمع نقاط ضعف
۲/۱۹۷	-	۱	۴۷/۰۳	جمع قوت‌ها و ضعف‌ها

ادامه جدول (۴): ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی بعد مدیریتی - قانونی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج

تهدیدها				
۰/۲۰۴	۱	۰/۲۰۴	۴/۸۷	۱. وجود تنگناها و ضعف‌های ناشی از نظام بوروکراسی و وجود رویه‌های ضد توسعه‌ای در سیستم مدیریت کلان کشور بویژه در حوزه توسعه صنعت گردشگری
۰/۱۹۷	۱	۰/۱۹۷	۴/۷	۲. عدم نظارت صحیح دولت بر اجرایی کردن طرح‌های توسعه گردشگری و در نتیجه حیف و میل شدن بودجه و امکانات
۰/۱۹۶	۱	۰/۱۹۶	۴/۶۶	۳. عدم قوانین و مقررات حقوقی و اخلاقی شفاف در زمینه ارتباط گردشگران با ساکنان بومی و رعایت حقوق شهروندی گردشگران و ساکنان بومی
۰/۵۹۷	-	۰/۵۹۷	۱۴/۲۳	جمع تهدیدها
۲/۲۰۹	-	۱	۲۳/۸۱	جمع تهدیدها و فرصت‌ها

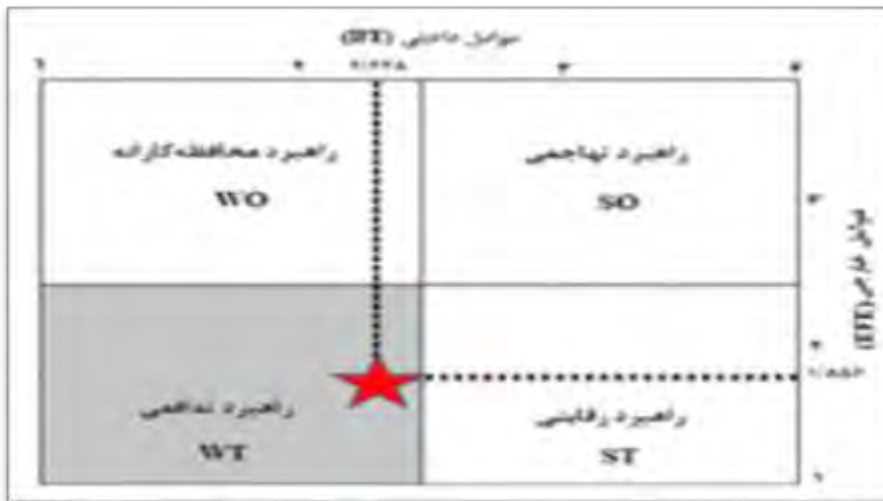
منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

منطقه یاسوج به عنوان گنجینه طبیعت‌گردی و وجود مناطق بکر طبیعی و جاذبه‌های دیدنی، و بویژه وجود رودهای بشار، خرسان، زهره، مارون، نازمان و حتی آبشار بزرگ یاسوج، ظرفیت‌های مناسبی در زمینه طبیعت‌گردی با تاکید بر گردشگری رود دره‌ها را دارد. از این رو؛ این مقاله نیز با هدف تحلیل راهبردی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج با استفاده از روش سوات انجام گرفت. نتایج تحلیل داخلی (IFE) و خارجی (EFE) نشان می‌دهد بعد کالبدی- فضایی توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج دارای ۹ قوت، ۸ ضعف؛ ۳ فرصت و ۵ تهدید است. بعد اجتماعی- فرهنگی دارای ۵ قوت؛ ۸ ضعف؛ ۳ فرصت و ۵ تهدید است. بعد اقتصادی- مالی ۳ قوت؛ ۵ ضعف؛ ۳ فرصت و ۴ تهدید دارد. برای بعد مدیریتی-قانونی نیز ۴ قوت؛ ۶ ضعف؛ ۲ فرصت و ۳ تهدید شناسایی شده است. در کل تعداد ۲۱ قوت؛ ۲۷ ضعف؛ ۱۱ فرصت و ۱۷ تهدید نتایج حاصل از تحلیل داخلی (IFE) و خارجی (EFE) توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج را در بر می‌گیرد.

همچنین؛ مجموعه نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای بعد کالبدی - فضایی گردشگری رود دره‌های یاسوج به ترتیب ۲/۷۱۹ و ۲/۲۲۳ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات مشخص می‌شود راهبردهای بعد کالبدی - فضایی گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تنوع قرار می‌گیرد که مبتنی بر ترکیب نقاط قوت و تهدیدهاست. مجموعه نقاط قوت

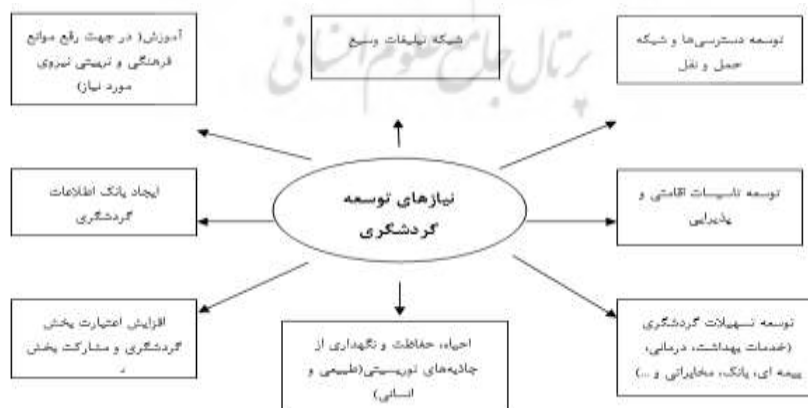
و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای بعد اجتماعی- فرهنگی گردشگری رود دره‌های یاسوج به ترتیب ۲/۱۲۲ و ۲/۱۴ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات مشخص می‌شود راهبردهای بعد اجتماعی- فرهنگی گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد که مبتنی بر ترکیب نقاط ضعف و تهدیدهاست. مجموعه نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای بعد اقتصادی- مالی گردشگری رود دره‌های یاسوج به ترتیب ۲/۲۵۴ و ۲/۲۸۴ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات مشخص می‌شود راهبردهای بعد اقتصادی- مالی گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد که مبتنی بر ترکیب نقاط ضعف و تهدیدهاست. مجموعه نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای بعد مدیریتی- قانونی گردشگری رود دره‌های یاسوج به ترتیب ۲/۱۹۷ و ۲/۲۰۹ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات مشخص می‌شود راهبردهای بعد اقتصادی- مالی گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد که مبتنی بر ترکیب نقاط ضعف و تهدیدهاست. تحلیل نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای ابعاد چهار گانه توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج به ترتیب ۲/۳۲ و ۲/۲۱ می‌باشد که با ترسیم آن در نمودار سوات مشخص می‌شود راهبردهای توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج در بخش راهبردهای تدافعی قرار می‌گیرد که مبتنی بر ترکیب نقاط ضعف و تهدیدهاست.

شکل ۳: نمودار راهبردهای مستخرج از تحلیل سوات در رود دره‌های شهر یاسوج (منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

به طور کلی، راهبردهای تنوع؛ (حفاظت از جنگل‌ها و پوشش گیاهی کناره رود دره‌ها بویژه رود بشار؛ کاهش آلودگی‌های زیست محیطی بستر رودخانه بشار؛ نور پردازی مناسب، محوطه آرایه و میلمان مناسب جهت افزایش حضورپذیری و سر زندگی در کنار رود بشار؛ متوقف کردن فعالیت‌های مخرب همچون فعالیت‌های جوشکاری در کنار رود بشار و تنوع بخشی به اکوسیستم منطقه یاسوج بویژه کناره رود دره بشار) و راهبردهای تدافعی (جلوگیری از مهاجرت و حاشیه نشینی نزدیک رودخانه آبشار؛ آموزش و اطلاع رسانی به مردم در نحوه برخورد با گردشگران و همچنین آموزش به گردشگران درباره فرهنگ، آداب و رسوم و تشریفات و قوانین محلی و سنتی؛ تقویت فعالیت‌ها و زندگی شبانه در کنار رود بشار؛ تشویق و ترغیب بخش خصوصی در سرمایه گذاری گردشگری رود دره یاسوج با تاکید بر برداشتن موانع و مشکلات پیش روی بخش

خصوصی؛ و ارائه سیاست‌های پولی و مالی تشویق کننده توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج همچون وام‌های با نرخ بهره پایین یا کاهش مالیات‌ها؛ ایجاد کاربری‌های فعال خدماتی جهت رفع نیاز ساکنین؛ برگزاری سمینارها و نشست‌ها به وسیله مسئولان مرتبط و دعوت از سرمایه گذاران مختلف در جهت توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج؛ فراهم نمودن زمینه‌های قانونی حضور نهادهای محلی در عرصه گردشگری رود دره‌های یاسوج؛ تدبیر اندیشی با موضوع کاهش ناهماهنگی‌های میان نهادهای دولتی و عمومی در عرصه توسعه گردشگری رود دره بشار و بازنگری در نظام رویه‌ها و مقررات مربوط به توسعه گردشگری طبیعی بویژه رود دره بشار) برای توسعه گردشگری رود دره‌های یاسوج با تاکید بر رود بشار پیشنهاد می‌شود.

شکل ۴: نمودار نیازهای توسعه گردشگری در رود دره‌های شهری بیرامون یاسوج (منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

ارائه پیشنهادها:

این پیشنهادات در بخش های مختلف به منظور ارتقاء و بهبود وضعیت توریستی-تفریحی رود دره آبشار یا سوج به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱- استفاده از فرصت‌های سازماندهی محیطی

استفاده از این فرصت‌ها به ارتقاء کیفیت محیط زیست ناحیه و بازیافت آن باتکیه بر توانهای محیطی شهر می‌انجامد. جهت گیری عمده در این راستا توسعه فضاهای سبز، بهبود و حفاظت فضاهای سبز و باغات موجود و بهره‌گیری از این تلاش‌ها در جهت حفاظت از مواهب طبیعی و مقابله با آلودگی‌ها و سوانح از یکسو و توسعه گردشگری از سوی دیگر است. مهم‌ترین اقدامات در این زمینه می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

✓ توسعه فضاهای سبز و درختکاری در اراضی مستعد با شیب مناسب با استفاده از گونه‌های بومی موجود در اجتماعات گیاهی محدوده .

✓ استفاده از گونه‌های گیاهی مناسب در دامنه‌ها و شیبهای جداره مسیل و دره آبشار جهت جلوگیری از فرسایش خاک و رانش زمین و افزایش منظر طبیعی در محدوده.

✓ امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری از نوع تفریح و تفرج با تأکید بر حفظ ارزشهای زیست محیطی و اکولوژیکی مجموعه آبشار.

✓ امکان بهره‌گیری از دره- مسیل آبشار به عنوان یک محور بسیار زیبا با کیفیت تفریحی، و تفرجی .

✓ ایجاد پارک‌های محلی با تبدیل برخی باغات، متناسب با پوشش گیاهی منطقه.

✓ امکان تلفیق کاربریهای فراغتی و پذیرایی و باغات منطقه .

✓ همجواری با کوهستان و امکان ایجاد مسیرهای کوهنوردی و راهپیمایی .

✓ امکان ارتقاء نقش گردشگری فراغتی منطقه با ساماندهی عملکردهای پذیرایی .

✓ امکان ارتقاء نقش گردشگری توریستی منطقه با استقرار مطلوب عملکردهای اقامتی در محدوده.

۲- فرصت‌های سازماندهی فضائی

ضعف در فضاهای عمومی مجموعه‌ی تفریحی آبشار را از هویت فضائی و اجتماعی محروم کرده است؛ اگرچه کف‌سازی‌ها و محوطه‌هایی بعنوان مهمترین فضاها با عملکردهای جمعی و مرکز اصلی فعالیت در کانون آن قرار دارد ولی محدودیت عرض و طول و هجوم اتومبیل عملاً آنها را به یک محیط کمتر قابل تحمل و زندگی تبدیل نموده اس . فقر در فضاهای قابل استفاده بخصوص با توجه به سیمای طبیعی محیط و مواهب طبیعی آن دره‌ها و تپه‌ها؛ فضاهای سبز و متنوع مشهود است . خلاصه

امکانات برای بهبود سازمان و سیمای شهری و فضاهای عمومی به شرح زیر است:

✓ تقویت مراکز عمومی و جمعی و مراکز کار و فعالیت؛

✓ امکان خلق فضاهای شهری تعریف شده در باغات و فضاهای سبز موجود در حاشیه دره؛

✓ امکان ایجاد منظرها و فضاهای متنوع و زیبا با استفاده از توپوگرافی متنوع زمین؛

✓ امکان استفاده از اراضی بایر کوهستانی جهت ایجاد چشم اندازهای زیبا.

۳- فرصت‌های بهبود حمل و نقل و رفت و آمد

عدم اجرای شبکه‌های سواره، پیاده و حتی دوچرخه سواری مناسب علیرغم ضرورت شاید بدلیل نبود فضاها و مسیرهای کافی والته ساخت و سازه‌های وسیع در آن و وضعیت عوارض پیچیده زمین و بافت این مجموعه توجه به بهبود سیستم‌های رفت و آمد را ضروری می‌سازد. بهره‌وری حداکثر از زمین و فضا که از سیاست‌های اصلی ساماندهی و بهسازی فضاهای شهری است جهت گیری را در توسعه فرصت‌ها در اشکال زیر بیان می‌کند:

✓ امکان توسعه دسترسی سواره به درون بافت بصورت محدود؛

✓ امکان توسعه سیستم‌های حرکت غیر سواره (ایجاد و بهبود مسیرهای پیاده و دوچرخه در محدوده بافت و نواحی گردشگری)؛

✓ امکان ایجاد توقفگاه در جهت تقویت فرصت بند فوق بویژه در مقابله با آثار توسعه گردشگری.

۴- فرصت‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی

نازل بودن ارزش‌های نسبی اقتصادی فعالیت، زمین و حتی مسکن به معنای اقامتگاه یکی از وجوه قابل برخورد برای بهبود اوضاع عمومی در مجموعه‌ی تفریحی-گردشگری آبشار است. منابع نیروی انسانی، منابع طبیعی و اکولوژیک و سابقه تاریخی این مجموعه فرصت‌های مناسبی را در زمینه توسعه اقتصادی و بالتبع آن توسعه اجتماعی فراهم آورده است .

✓ امکان توسعه فعالیت‌های اقتصادی (از قبیل باغداری و گردشگری)؛ .

✓ ساماندهی و امکان بهره‌گیری از نیروی کار ساکن در شهر بعنوان فعالان توسعه گردشگری؛

✓ امکان ایجاد فعالیت‌های اقتصادی تبعی در محدوده متعاقب توسعه گردشگری؛

✓ امکان توسعه سرمایه‌گذاری خصوصی و خصوصی-عمومی برای افزایش فعالیت‌های گردشگری؛

و.....

References:

1. Cheng, T. -M., Wu, H. C. And L. M. Huang, (2013): The influence of place attachment on the relationship between destination attractiveness and environmentally responsible behavior for island tourism in Penghu, Taiwan. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(8), 1166-1187.
2. Chiu, Y. T. H., Lee, W. I. and H. T, (2014): Environmentally responsible behavior in ecotourism: Antecedents and implications. *Tourism Management*, 40, 321-329.
3. Croes, R., Ridderstaat, J., Bąk, M., and P. Zientara, (2020): Tourism specialization, economic growth, human development and transition economies: The case of Poland.
4. Font, X., English, R., Gkritzali, A., and W. Tian, (2021): Value co-creation in sustainable tourism: A service-dominant logic approach. *Tourism Management*, Vol. 82. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104200>
5. Grilli, G., and E. Tyllianakis, (2021): Prospective tourist preferences for sustainable tourism development in Small Island Developing States. *Tourism Management*, Vol. 82. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104178>.
6. Juvan, E. and S. Dolnicar, (2016): Measuring environmentally sustainable tourist behaviour. *Annals of Tourism Research*, 59, 30-44.
7. Lee, T. H, (2013): Environmentally responsible behavior of nature-based tourists: Related concepts, measurement, and research. *Journal of Tourism & Hospitality*, 2 (2), 1-2.
8. Mehmetoglu. M, (2010): Factors influencing the willingness to behave environmentally friendly at home and holiday setting. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10 (4), 430-447.
9. Mohammadpour, Mohammad and Abdari, Fatemeh (2015). "Study of Entrepreneurship Opportunities in the Field of Ecotourism (Nature Tourism) in Mazandaran Province", Conference of Entrepreneur University; Knowledge-based industry. University of Mazandaran, Babolsar.
10. Motaharian, M. (2017). "Urban design framework of the coastal edge of the urban river in Yasuj with a creative tourism approach". Master Thesis in Urban Design, Farabi International University of Arts, Faculty of Architecture and Urban Planning.
11. Pearce. D, (1995): *Topics in Applied Geography*. TouristDevelopment. London: Longman.
12. Phenol, D.I. (2001). *An Introduction to Nature Tourism*. Translated by Jafra ouladi Ghadiklaei, Babolsar, Mazandaran University.
13. Ramkissoon, H., Smith, L. D. G. and B. Weiler, (2013b): Testing the dimensionality of place attachment and its relationships with place satisfaction and pro-environmental behaviours: A structural equation modeling approach. *Tourism Management*, 36, 552-566.
14. Shah hosseini, Hasis (2013). "Recognition of motivations and factors affecting the level of satisfaction of nature lovers from traveling to Qeshm", *Quarterly Journal of Tourism Management Studies*. 8(24), 145-182.
15. Thomas, R., Pigozzi, B., and R. Sambrook, (2005): *Tourist Carrying Capacity Measures: Crowding Syndrome in the Caribbean*. *The Professional Geographer*, Vol.57, No.1:13-
16. Underdeck, K^a L, (2009): Tourists' perceptions of environmentally responsible innovations at tourism businesses. *Journal of Sustainable Tourism*, 17 (4), 489-499.
17. Vieira, A. L, (2011): *Interactive LISREL in practice: Getting started with a SIMPLIS approach*. Berlin, Springer.
18. WTO. (2021). <http://www.worldtourism.org/newsroom/Release/2005/July,20115b>.
19. Yaqubzadeh, R. (1392). *Tourism typology: providing a framework for classifying types of tourism*, published by sociologists.
- Yuan, J., Dai, L. and Q. Wanf, (2008): State-led ecotourism development and nature conservation (a case study of the Changbai Mountain Biosphere Reserve, China). *Ecology and Society*, Vol. 13, Issue 2. URL: <http://www.ecologyandsociety.org/vol13/iss2/art55/>

